

LIES MY TEACHER TOLD ME

Světлана Obenausová

Loewen, J. W. *Lies My Teacher Told Me*. New York : Simon and Schuster 1996, 383 s. ISBN 0 684 81886 8.

Jsou knihy, které zapadnou již v roce svého vydání. Jiné jsou naopak vydávány ve stále dalších dotiscích a jsou inspirací pro více než jednu generaci. To druhé se dá říci o knize Jamese W. Loewena *Lži, které mi říkal můj učitel*. A můžeme jen doufat, že další vydání této knihy nebude pouhým dotiskem, ale novým vydáním, jež bude doplněno až do současné doby. Jde totiž o knihu historie Spojených států amerických, která se svým zpochybněním oficiálních verzí, mýtů a polopравd okamžitě stala americkým bestsellerem.

Autor knihy je profesorem sociologie na University of Vermont, který se dva roky věnoval výzkumu učebnic americké historie a na základě svého bádání se rozhodl zareagovat sepsáním několika nových knih o různých stránkách americké historie, jež ukazují opomíjené či ne tolik populární stránky mnoha období americké historie. Loewenovo podání přitom není žádným svévolným špiněním oficiálních verzí, je spíše jejich důležitým doplňkem, přísně založeným na studiu primárních pramenů. Ty jsou ostatně v knize vždy uvedeny, mnohdy jsou citovány jejich nejdůležitější pasáže. Loewenovo pojetí tedy není fikcí, nýbrž druhou stranou těžké reality.

Kniha ve svých dvanácti kapitolách pokrývá téměř celé období bílých dějin USA, začíná tedy Kryštofem Kolumbem a končí válkou ve Vietnamu, ale v jedné z posledních kapitol, kterou je *Pokrok je náš nejdůležitější výrobek*, se Loewen zamýšlí nad dalším směřováním své země. V posledních dvou kapitolách *Proč je historie vyučována tak, jak je?* a *Jaký je výsledek tohoto způsobu učení historie?* se zamýšlí nad vlivem podávání osekáných či mírně zkrácených informací mladé generaci.

Loewen píše tak, že se toto veskrze vědecké dílo čte jako napínavý román. Jeho názory jsou velice vyhraněné, ale vždy podpořené citacemi z primárních zdrojů. Jeho vidění světa ale není černobílé, je schopen podívat se na realitu z mnoha pohledů. Je útočný, nikoli však zákeřný, nepřekrucuje události, jen doplňuje jejich vnímání další dimenzí. Je si vědom předností země, v níž žije,

a jejího demokratického ducha, trvá však na tom, že budeme-li pouze oslavovat pozitivní činy a pomíjet to, co nebylo ve shodě s demokratickými ideály, nenaučíme mladou generaci správně vidět dějiny, vytvoříme jim falešný, zploštělý obraz světa vedoucí k pocitu bílé nadřazenosti, netoleranci a rasismu. Naopak poznání a přiznání viny může vést k sebereflexi a snaze neopakovat stejné chyby v budoucnu.

Kniha nepoučuje, pouze poutavě informuje, nutí k přemýšlení, neustálé konfrontaci toho, co víme, s novými fakty; naše mozaikovitě vidění historie se tak stává plnějším a barevnějším. Je pravda, že události, kterými se Loewen zabývá, nepatří k těm oslavovaným, přesto kniha nepůsobí depresivně, naopak má spíše ozdravný efekt.

Vzhledem k tomu, že dobrá historická díla vznikají až s odstupem, který umožňuje autorovi patřičnou reflexi, není příliš pravděpodobné, že bychom se pokračování této knihy či jejího rozšíření dočkali v dohledné době. Zatím se můžeme alespoň vrátit k Loewenovu zprostředkování událostí nejstarších i těch z doby studené války.

Tato inspirativní kniha by neměla chybět v knihovně žádného učitele historie či učitele angličtiny, který chce se studenty probírat současné i minulé dění v USA. Zároveň by mohla sloužit jako příklad nezploštěného vidění pro naše tvůrce učebnic dějepisu, neboť i v nich jsou místa, která by zasloužila přepracování.